HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]ישן לא קנה ביבמתו אלא בנתקע והא אמר (א)רבה [ב]נפל מן הגג ונתקע חייב בארבעה דברים [ג]וביבמתו לא קנה אלא כגון שנתכוון לאשתו ותקפתו יבמתו ובא עליה שניהם אנוסים דבי רבי חייא היכי דמי כגון שנתכוון לאשתו ותקפוהו עובדי כוכבים ודבקום זה בזה ובא עליה מנא הני מילי דתנו רבנן [1] יבמה יבא עליה מצוה דבר אחר יבמה יבא עליה בין בשוגג בין (ג)במזיד בין באונס בין ברצון והא אפיקתיה למצוה [2] מואם לא יחפוץ האיש נפקא הא חפץ יבם וכי אתא קרא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון תניא אידך יבמה יבא עליה כדרכה ולקחה שלא כדרכה (ג)[ו] ויבם (ז)[ד]ביאה גומרת בה [ה]ואין כסף ושטר גומרין בה ויבמה בעל כרחה (א) ד"א יבמה יבא עליה בין בשוגג כו' והא אפיקתי' לכדרכה ההוא [2] מלהקים לאחיו שם נפקא במקום שמקים שם וכי אתא קרא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון גופא אמר רב יהודה ישן לא קנה ביבמתו דאמר קרא יבמה יבא עליה עד דמכוין לה לשם ביאה והתניא בין ער [בין ישן איפוא בין ערה בין ישנה והתניא בין ער] הוא בין ישן הוא [ו]בין ערה היא בין ישנה היא הכא במאי עסקינן במתנמנם (ט)ה"ד מתנמנם אמר רב אשי נים ולא נים תיר ולא תיר כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר גופא אמר רבה נפל מן הגג ונתקע חייב בארבעה דברים וביבמתו לא קנה בנזק בצער בשבת ברפוי אבל בושת לא מיחייב (י)דאמר מר [ז]אין חייב על הבושת עד שיתכוון אמר רבא [ח]נתכוון להטיח בכותל והטיח ביבמתו לא קנה להטיח בבהמה והטיח ביבמה קנה דהא קמכוין לשם ביאה בעולם: אחד המערה:

אמר עולא מנין להעראה מן התורה שנאמר [3] ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה מכאן להעראה מן התורה אשכחן נדה שאר עריות מנין וכ"ת נילף מנדה [ט]מה לנדה שכן מטמאה את בועלה אלא אתיא מאשת אח דכתיב [4] ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה היא וכי אשת אחיו [לעולם] נדה היא אלא כנדה מה נדה בהעראה אף אשת אח בהעראה מה לאשת אח שכן בידו לרבות דאי בעי מקדש ואזיל כי אלפא אלא אתיא מאחות אב ואחות אם דכתיב [5] וערות אחות אמך ואחות אביך לא תגלה כי את שארו הערה איכא למיפרך מה לאחות אב ואחות אם שכן איסור הבא מאליו מחדא לא אתיא תיתי [חדא] מתרתי מהי תיתי תיתי מאשת אח ואחות אב ואחות אם מה להנך שכן אסורין משום שאר אלא תיתי מנדה ואחות אב ואחות אם מה להנך שכן איסור הבא מאליו אלא תיתי מנדה ואשת אח דמאי פרכת מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא מה לנדה ואשת אח שכן אין להם היתר בחיי אוסרן תאמר באשת איש שכן יש לה היתר בחיי אוסרה אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אטו נדה ואשת אח בחיי אוסרן הוא דאין להם היתר אבל לאחר מכאן יש להם היתר נדה

ביומי

ישן לא קנה. דישן לאו בר דעת ולא הוה קנינו קנין: **בנתקע.** שנתקשה לאשתו ונפל מן הגג ונתקע ביבמתו: **חייב בד' דברים.** בנזק וצער ורפוי ושבת כדאמר בהחובל (ב"ק דף פה:) פצע תחת פצע[י] לרבות השוגג כמזיד ואונס כרצון אבל בבושת לא כדמפרש לקמן: **וביבמתו לא קנה.** דלא אכוין לביאה: **שנתכוון לאשתו.** ונתקשה לה: **מצוה.** כלומר בביאה יותר מבחליצה: **הא חפץ.** מצוה ליבומי: **ולקחה שלא כדרכה.** לרבות שאם בא עליה שלא כדרכה קנה: **במקום שמקים שם** גרסינן: **עד דמכוין לה לשם ביאה.** בעולם: **נזק.** שמין אותה כאילו היא שפחה נמכרת (ב) כמה היתה יפה וכמה היא יפה: **להטיח בכותל.** לאו לשום ביאה מיכוין: **שכן מטמאה את בועלה.** להיות כמותה טמא ז' דכתיב ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים (ויקרא טו): **וכי אשת אחיו לעולם נדה היא.** ואינה פוסקת: **שכן בידו.** של אדם לרבות נשים הרבה על אחיו באיסור אשת אח: **דאי בעי מקדש ואזיל כי אלפא.** ותפשוט מינה כל עריות הנאסרות עליו מחמת אישות כגון אשת אב וכלתו וחמותו ואחות אשתו אבל אמו ואחותו ובתו וכיוצא בהן דאין בידו לרבות מנלן: **שכן איסור הבא מאליו.** ופשוט מינה אמו ואחותו ובתו וכיוצא בהן ולא תפשוט מינה עריות הנאסרות לו מחמת קידושין: **מאשת אח ואחות אב ואם.** דכי פרכת מה לאחות אב ואם שכן איסור הבא מאליו אשת אח תוכיח מה לאשת אח שכן בידו לרבות אחות אב ואם תוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן שהן אסורות עליו משום ערוה ועשה בהן הערא' כגמר ביאה אף אני אביא כל העריות בדין הזה: **שכן איסורן משום שאר.** ותפשוט כל האסורות משום שאר אבל אשת איש דלאו משום שאר מנא תיתי: **בחיי אוסרן.** כל זמן (ג)שאדם חי והיא שופעת וכן אשת אח אין היתר בחיי אחיו שאפילו הוא מגרשה אסורה לזה. אשת איש יש לה היתר בחייו על ידי גט:

ביומי

מרוצה ורוצה גופיה קאמר התם דסברא הוא דמאי חזית דדמא דידך סומקא טפי כו' וזה לא שייך אלא במאנסין אותו להרוג בידים אבל אם רוצים לזורקו על התינוק ויתמעך בזה אדרבה איכא למימר איפכא מאי חזית דדמא דחבריה סומקא טפי כו' כיון שאין הורג בידים ולא הוי אלא קרקע עולם בעלמא ואין מצווה להציל חברו בגופו דאדרבה חייו קודמין והיקש דקרא בהורג בידים כתיב כי כאשר יקום איש על רעהו וגו' והשתא גרסינן בכל דוכתא מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור פירוש יהרג הבועל ולא גרסינן תיהרג דקרקע עולם היא אי נמי אר"י דאפי' גרסינן תיהרג יש לפרש דהכי קאמר תיהרג קודם שתעשה מעשה ותביא עליה את הערוה וא"ת במסכת ע"ז בפרק רבי ישמעאל (דף נד. ושם) דנעבד באונס אסור ומפרש כגון דאנסוהו עובדי כוכבים והשתחוה לבהמה דידיה ופריך עלה רבי זירא אונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר (דברים כב) ומאי קושיא הא האי קרא דוקא בקרקע עולם איירי אבל עשה מעשה חייב למסור עצמו כדפרישי' ומשתחוה לעבודת כוכבים עושה מעשה הוא דליכא לאוקמה כשכפוהו עובדי כוכבים לעבודת כוכבים דאין זה משתחוה ואר"י דהכי פריך אונס רחמנא פטריה ממיתה אפי' בעושה מעשה דנהי דחייב למסור עצמו מ"מ אם לא מסר עצמו לא מיחייב מיתה דולנערה לא תעשה דבר אפילו בעשתה מעשה קאמר קרא דפטורה ממיתה דבעשיית מעשה איירי היקישא דקרא ועוד דכיון דאפילו ברצון מיחייב מיתה אע"ג דלא עביד מעשה דהא אשה חייבת ברצון אע"ג דהויא קרקע עולם ה"נ כשפטר הכתוב אונס במיתת בית דין כדכתיב ולנערה לא תעשה דבר פטר בכל ענין לא שנא עביד לא שנא לא עביד והכי פריך כיון דפטור ממיתה לא חשיב נעבד ליאסר בהך עבודה ומהדר ליה התם דחשיב שפיר נעבד באונס אע"ג דפטור' ממית' בדיעבד כיון דחייב למסור עצמו [וע"ע תוס' יומא פב. האריכו טובא]:

ישן לא קנה. פי' בקונטרס משום דלא הוי בר דעת וקשיא דהא קטן אע"ג דלא הוי בר דעת הוה קונה אי לאו דמיעטיה קרא אלא טעמא משום דלא איכוין לביאה כלל והוי כמתכוין להטיח בכותל דבסמוך: **וכי איצטריך קרא בין בשוגג כו'.** וא"ת והא איצטריך לאשמועינן ביאה ביבמה דלא כתיב אלא הכא וי"ל דמלהקים לאחיו שם נפקא וא"ת והא אכתי איצטריך לג"ש דלקמן יבמה מנין אתיא ביאה ביאה וי"ל דביאה דחייבי לאוין מופנה וה"ל מופנה מצד אחד: **דמכוין לה.** לאו דוקא נקט דמכוין לה דהא בסמוך אמר דנתכוון להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה:

שכן בידו לרבות. וא"ת דבקדושין פרק האומר (דף סז:) בעי למילף כל העריות דלא תפסי בהו קידושין מאחות אשתו וקאמר התם בשלמא כולהו אתיין והיכי אתיין הא איכא למיפרך מה לאחות אשה שכן בידו לרבות וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר א"נ דדוקא באשת אח חשיב יש בידו לרבות לחומרא שכן יש בידו לרבות איסור על אחרים אבל מה שבידו לרבות על עצמו לא חשיב פירכא: **מה לאחות אב ואחות אם שכן איסור הבא מאליו.** הקשה ריב"ן דמאחות אב ואם נילף איסור הבא מאליו ומאשת אח נילף היכא דעל ידי קידושין וי"ל דאשת איש לא אתי כדפריך בסמוך מה להנך שכן שאר:

מסורת הש"ס

(א) ב"ק כז., (ב) [עי' תוספות לעיל לט: ד"ה ולשום], (ג) נ"ל ויבמה. יעב"ץ, (ד) [קדושין יד.], (ה) פסחים קכ: תענית יב. מגילה יח: (חגיגה יח:) נדה סג., (ו) ב"ק פו., (ז) [שמות כא], (ח) [נ"ל שהוא],

תורה אור השלם

1. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ: דברים כה ה

2. וְאִם לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי: דברים כה ז

3. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת עֶרְוָתָהּ אֶת מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִיא גִּלְּתָה אֶת מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא כ יח

4. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֵשֶׁת אָחִיו נִדָּה הוּא עֶרְוַת אָחִיו גִּלָּה עֲרִירִים יִהְיוּ: ויקרא כ כא

5. וְעֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה כִּי אֶת שְׁאֵרוֹ הֶעֱרָה עֲוֹנָם יִשָּׂאוּ: ויקרא כ יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' בעל כרחה אמר מר ד"א יבמה יבא עליה: (ב) רש"י ד"ה נזק וכו' נמכרת בשוק כמה:

תוס' חד מקמאי

אלא בנתקע והאמר רבה נפל מן הגג פירוש ברוח מצויה ונתקע חייב בד' דברים [וביבמתו] לא קנה. אלא כגון שנתכוון לאשתו ותקפתו יבמתו ובא עליה שניהם אנוסים ה"ד כגון שנתכוון לאשתו ותקפוהו עובדי כוכבים ודבקום זו לזו. והא דאמר ישן לא קנה דוקא ישן אבל מתנמנם קנה בין היא ערה בין היא ישנה קנה: אמר רבה נתכוון להטיח (באשתו) [בכותל] והטיח ביבמתו לא קנה להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה דהא קא מכוין לשום ביאה

מוסף רש"י

חייב בארבעה דברים. וכגון שנפל ברוח מצויה דהוה ליה קרוב למזיד (ב"ק כז.). **וביבמתו לא קנה.** אע"פ ששנינו הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד קנה, הני מילי היכי דנתכוין לביאת אשה אחרת, אבל זה לא נתכוין לשום ביאה הלכך לא קנה, ואם חזר ועשה אחד מן האחין בה מאמר פסלה עליו (שם). **ביאה גומרת בה.** ויבמה ביאה משמע, שנה עליה הכתוב לעכב (קדושין יד.). **תיר.** ער (תענית יב: מגילה יח:) כדמתרגמינן ויקץ ויתער (תענית שם). **לאהדורי סברא.** דבר הבא מבינת הלב (מגילה שם) אם צריך ממנו דבר שצריך הסבור אינו יודע לומר בעוד שמתנמנם (תענית שם).

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ב מהל' יבום הלכה ג ד סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסו סעיף ח:

ה ב מיי' פ"א מהל' חובל ומזיק הלכה יב סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכא סעיף יא:

ו ג מיי' פ"ב מהל' יבום הלכה ג סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסו סעי' ח:

ז ד מיי' פ"ב שם ה"א ופ"ה שם הלכה ט טוש"ע שם סימן קע סעיף יב:

ח ה מיי' שם וטוש"ע שם סעיף ב וסימן קסו סעיף ב:

ט ו מיי' שם פ"ב הל' ג טוש"ע שם סימן קסו סעיף ז:

י ז מיי' פ"א מהל' חובל ומזיק הלכה י סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סימן תכא סעיף א:

יא ח מיי' פ"ב מהלכות יבום הלכה ד סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסו סעיף ח:

יב ט מיי' פ"ג מהל' טומאת משכב ומושב הל' א סמג עשין רמג:

גליון הש"ס

גמ' ויבם ביאה גומרת. עיין לעיל דף ח ע"ב תד"ה ויבמה ובקדושין יד ע"א רש"י ד"ה א"כ:

תוספות ישנים

ישן לא קנה ביבמתו פ"ה משום דלא הוי בן דעת. ולא נהירא דאפילו חרש דלא הוי בר דעת אמרי' לקמן (דף נו.) קנה. ונראה טעמא משום דבעינן כוונה וליכא דחרש יש לו כל הכוונה שיכול. אבל בישן אין לו כוונה שיש לו כמו שהוא ער. וכן נמי משמע לקמיה דמפיק ליה מיבא עליה עד דמכוין לה: מה לאשת אח שכן יש בידו לרבות. ותימה בקדושין (סז) דיליף כל העריות [דאין קדושין תופסין] מאחות אשה נפרוך מה לאחות אשה שכן יש בידו לרבות שיקדש הרבה נשים וירבה עליו איסור אחות אשה וי"ל דהא לא קרי בידו לרבות אלא כשהוא מרבה איסור על אחרים כמו באשת אח דאי מקדש אלף כולן אסורות על אחיו משום אשת אח אבל אין זה חשיבות אם יכול להרבות איסור על עצמו: מה לאחות אב שכן איסור הבא מאליו והקשה ה"ר יהודה בר נתן אמאי לא שמעינן כל שאיסורו בא מאליו ולא ע"י קדושין מאחות אב והני דעל ידי קדושין שבידו לרבות ניליף מאשת אח. וי"ל כיון דמ"מ אצטריכו תרוייהו למילף [מינייהו] עדיפא לן לאתויי מבינייא ועוי"ל דהא אי קאמר הכי הוה פרכינן אשת איש מנ"ל דמאשת אח לא מצינן למילף אשת איש שיש לה היתר בחיי בעלה ומש"ה באשת אח אבל לקמן בסמוך בעי למילף מבינייא דנדה ואשת דנדה יש לה היתר בחיי בעלה ומ"מ קשה פריך תלמודא מה לנדה ולאשת